

УДК 78.071.2(477):780.8:780.614.4
 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/32.214468>

Оксана БОБЕЧКО,
 orcid.org/0000-0003-1524-8263
 кандидат мистецтвознавства,
 доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу
 Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
 (Дрогобич, Львівська область, Україна) oksanabobechko@ukr.net

ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДУЕТУ БАНДУРИСТОК «БЕРЕГІНЯ» В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА НА БАНДУРІ

У статті висвітлюється історія становлення та функціонування дуету бандуристок «Берегиня» у складі Наталії Цигилик-Чумак та Наталії Гамар. Досліджується творчо-виконавська діяльність згаданого ансамблю в контексті розвитку та утвердження сучасного ансамблевого бандурного виконавства. Звертається увага на становлення та розвиток ансамблевого виконавства на бандурі, яке стало невід'ємною частиною музичної культури України й відіграє важливу роль у популяризації українського національного мистецтва. Згадуються провідні колективи, які представляють малі форми ансамблевого виконавства на бандурі, а саме: дуети «Бандурна розмова» (Львів) та «Елегія струн» (Тернопіль), перше тріо бандуристок у складі Тамари Поліщук, Ніни Павленко та Валентини Третякової (Київ), «Вербена» (Черкаси), «Купава» (Харків) та ін., квартети «Львів'янки» (Львів) та «Гердан» (Івано-Франківськ). Зазначається, що серед сучасних колективів камерного складу, які на високому фаховому рівні презентують ансамблеве бандурне мистецтво, вирізняється дует бандуристок «Берегиня» з Дрогобича. Вичерпно висвітлюється мистецький шлях, який учасниці колективу пройшли до його створення, та творчо-виконавська діяльність мисткинь у рамках функціонування дуету. Згадуються численні перемоги «Берегині» в конкурсно-фестивальному русі, презентується репертуарна палітра колективу та його плідна концертно-виконавська діяльність не лише в Україні, а й далеко за її межами. Підкреслюється чітка громадянсько-патріотична позиція Наталії Цигилик-Чумак та Наталії Гамар, які спрямовують свою педагогічну та виконавську діяльність на формування та утвердження національної свідомості підростаючого покоління. Також зазначається, що репрезентована різноманітною за стилями і жанрами музикою як минулих епох, так і композиторів сьогодення, оригінальна творчо-виконавська діяльність дуету бандуристок «Берегиня», є вагомим внеском у справу утвердження та популяризації ансамблевого виду виконавства на бандурі як в Україні, так і за її межами. Чималі мистецькі здобутки та плідна педагогічна діяльність учасниць колективу є запорукою безперервності творчого процесу, що спрямований на виховання молодих талановитих музикантів.

Ключові слова: бандурне мистецтво, ансамблеве виконавство, дует бандуристок «Берегиня», Наталія Цигилик-Чумак, Наталія Гамар.

Oksana BOBESHKO,
 Ph.D. in Art Studies,
 Associate Professor at the Department of Folk Musical Instruments and Vocal of
 Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
 (Drohobych, Lviv region, Ukraine) oksanabobechko@ukr.net

CREATIVE AND PERFORMING ACTIVITIES OF THE BEREHYNIA BANDURA DUET IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF MODERN ENSEMBLE BANDURA PLAYING

The article deals with the history of the formation and creative work of the Berehynia bandura duet, comprising Natalia Tsyhylyk-Chumak and Natalia Hamar. The creative and performing activities of this ensemble are studied in the context of the development and establishment of modern ensemble bandura playing. The author emphasizes the formation and development of ensemble bandura playing, that has become an integral part of musical culture in Ukraine and plays an important role in popularization of Ukrainian folk art. The leading creative ensembles, representing small forms of ensemble bandura playing are mentioned, namely, the duets "Bandurna Rozmova" (Lviv), "Elegia Strun" (Ternopil); the first bandura trio, comprising Tamara Polishchuk, Nina Pavlenko and Valentyna Tretiakova (Kyiv), "Verbena" (Cherkasy), "Kupava" (Kharkiv); the quartets "Lvivianky" (Lviv) and "Gerdan" (Ivano-Frankivsk). The Berehynia bandura duet (Drohobych) is noted to be one of the prominent chamber ensembles, presenting bandura art at a high professional level. The article studies the ensemble members' artistic path as well as the creative and performing activities from the very beginning of duet formation to present days. The author mentions numerous achievements of the ensemble

in the competition festival movement and presents the repertoire of the duet and its fruitful concert performing activities not only in Ukraine but far beyond our country. The emphasis is also made on the strict civil and patriotic position of Natalia Tsyhylyk-Chumak and Natalia Hamar who direct their pedagogical and artistic activities to the formation and establishment of the young generation's national consciousness. It is pointed out that the original creative and performing activities of the Berehynia bandura duet, represented by past and modern composers' music of various styles and genres, make a significant contribution to the establishment and popularization of ensemble bandura playing both in Ukraine and abroad. Considerable artistic achievements and fruitful pedagogical activities of the ensemble members guarantee the constant creative process, aimed at educating young talented musicians.

Key words: bandura art, ensemble playing, Berehynia bandura duet, Natalia Tsyhylyk-Chumak, Natalia Hamar.

Постановка проблеми. Визначальними у процесі сучасного функціонування мистецтва виконавців на бандурі виявилися процеси академізації та фемінізації, які відбулися впродовж ХХ століття. Вони призвели до суттєвих змін у творчо-виконавській практиці бандуристів, основними з яких стали: поява значної кількості жінок-бандуристок у традиційно чоловічому виді мистецтва, яким ще на початку ХХ століття було кобзарство, уніфікація інструментарію, усталення розгалуженої навчально-освітньої системи, розширення виконавських форм та способів їх презентації, оновлення та суттєве збагачення жанрової та стильової репертуарної палітри бандуристів, активізація композиторської творчості, міжнародний рівень популяризації нашого національного інструменту, поява наукових досліджень у галузі та інше.

Потрібно звернути особливу увагу на становлення та розвиток ансамблевого виконавства, адже бандурне мистецтво, починаючи від ХХ століття, неможливо уявити без мистецької діяльності різноманітних за складом колективів. Ансамблева творчість бандуристів стала невід'ємною частиною музичної культури України й відіграє важливу роль у популяризації українського національного мистецтва. Маючи самостійну художню цінність, ансамбль є одним зі складних видів виконавського мистецтва. Різноманітні навички виконавства, розширення музичного світогляду, формування художнього смаку та звукової культури, а також розуміння стилю, форми та змісту виконуваного твору виховуються завдяки ансамблевому виконанню (Мандзюк, 2006: 80).

Аналіз досліджень. Вивченню бандурного мистецтва як глибоко автентичного та неповторного мистецького надбання українського народу присвячена чимала кількість наукових праць. Ґрунтовно досліджуючи різноманітні аспекти функціонування бандури як сольного інструмента, чимало сучасних науковців, серед яких В. Дутчак, Н. Морозевич, Л. Мандзюк, Л. Пасічняк, О. Бобечко, Н. Никитюк, Т. Слюсаренко, І. Лісняк та інші, займаються розкриттям проблемних питань, що пов'язані з ансамблевим виконавством. Проте й надалі відчутною в музи-

кознавстві залишається прогалина, яка стосується висвітлення та ґрунтовного дослідження творчо-виконавської діяльності малих та великих ансамблів бандуристів. Таких високого мистецького рівня колективів, що працюють у багатьох регіонах нашої держави, є значна кількість. Вони не лише вражають широким спектром своїх творчих досягнень на бандурній ниві, а й докладають чимало зусиль для пропагування української культури далеко за межами нашої держави. Одним із таких ансамблів є дует бандуристок «Берегиня» з Дрогобича у складі Наталії Цигилик-Чумак та Наталії Гамар. Їх внесок у розвиток та популяризацію мистецтва бандури як в Україні, так і за кордоном є незаперечним, потребує глибшого вивчення, адже, окрім фрагментарних дописів і відгуків на сторінках регіональних періодичних видань, фактично не досліджувався.

Мета статті полягає у висвітленні історії становлення та функціонування дуету бандуристок «Берегиня» у складі Наталії Цигилик-Чумак та Наталії Гамар, а також ґрунтовному дослідженні творчо-виконавської діяльності колективу в контексті розвитку та утвердження ансамблевого бандурного виконавства.

Виклад основного матеріалу. Зауважимо, що, сформувавшись ще у ХVІ – ХVІІ столітті, кобзарське мистецтво до ХХ століття мало переважно індивідуальний характер і лише у 1902 році на ХІІ Археологічному з'їзді у Харкові з ініціативи основоположника професійно-академічного бандурного виконавства Гната Хоткевича (1877–1938) відбулося зародження, а отже і подальший розвиток колективної форми бандурного виконавства. Митцем були організовані перші камерні ансамблі бандуристів та лірників, одним з яких стало тріо бандуристів із Харкова у складі П. Дрвченка, І. Кучугури-Кучеренка та П. Гащенко. На початку минулого століття колективи традиційно склалися виключно з чоловіків: «<...> у 20–30-х рр. ХХ ст. спостерігаємо масове поширення та створення великої кількості ансамблів бандуристів чоловічого складу» (Пасічняк, 2007: 9). Однак зі збільшенням кількості жінок-бандуристок у ІІ половині ХХ століття набули поширення не

лише чоловічі, а й жіночі дуети, тріо, квартети, а згодом і капели бандуристок. Ансамблевий напрям виконавства в бандурному мистецтві (як професійний, так і аматорський), впродовж минулого століття набув особливої популярності та залишається актуальним і затребуваним нині.

Появі в мистецькому житті України нового виду ансамблевого виконавства (тріо бандуристок) завдячуємо досвідченому музиканту, відомому виконавцю-бандуристу, диригенту, педагогу, автору «Школи гри на бандурі» Володимирі Кабачку (1892–1957), за ініціативою якого у 1949 році було створене перше жіноче тріо у складі Тамари Поліщук, Ніни Павленко та Валентини Третьякової – студенток-першкурсниць Київського музичного училища імені Р. Глієра. «Володимир Андрійович <...> створив нову форму виконавського мистецтва – прекрасне, перше в музичному світі тріо бандуристок», – згадувала Любов Файнштейн (Файнштейн, 1995: 70). Принципово новим у створенні цього колективу був саме його жіночий склад, адже, як зазначалося, малі чоловічі ансамблі існували раніше. Зокрема, в класі Г. Хоткевича (квартет у складі І. Олешка, Я. Гаєвського, Л. Гайдамаки та О. Геращенко), а також і у В. Кабачка в Київському музичному училищі та консерваторії (тріо у складі А. Грицяя, В. Лапшина та А. Маціяки та квартет – С. Баштан, А. Омельченко, В. Кухта та В. Лапшин). Популярність такого колективу, як тріо бандуристок, у другій половині ХХ століття призвела до того, що ансамблі подібного складу почали з'являтися майже в кожній мистецькій школі, музичному та музично-педагогічному училищах, вищих навчальних закладах, обласних державних філармоніях України та інших концертних організаціях держави. Широку популярність свого часу здобули тріо бандуристок у складі сестер Даніїли, Марії та Ніни Байко (Львів), ансамбль Луцького міського Будинку культури, до якого увійшли Лідія Войнаровська, Ірина Ольшевська та Мирослава Сточанська, Львівське тріо бандуристок у складі Ольги та Оксани Герасименко, Ольги Войтович, тріо «Вербена» (Черкаси), «Купава» (Харків), «Мальви» (Одеса), «Диво-струни» (Луцьк) та багато інших.

Поширеним явищем в ансамблевому бандурному мистецтві стало створення квартетів. Нині дедалі більше виконавців-бандуристів звертаються до квартетної форми ансамблювання, позаяк «чотириголосна фактура є традиційною для притаманного українській музичній культурі хорового виконавства (жіночих, чоловічих і мішаних складів хору) з септакордовою структурою

гармонізації, повнотою і довершеністю звучання» (Бобечко, 2011: 37). До прикладу, варто згадати, знані квартети бандуристок «Львів'янки» (Львів) та «Гердан» (Івано-Франківськ), які на найвищому фаховому рівні представляють сучасне ансамблеве виконавство на бандурі.

Серед камерних форм ансамблевого виконавства на бандурі дуети представлені доволі рідше. Зауважимо, що поняття «дуєт», окрім музичного тлумачення (вокальна чи інструментальна п'єса для двох голосів або двох інструментів), передбачає також сталу співпрацю двох людей.

У цьому контексті варто згадати відомі ансамблі у складі заслужених артистів України, лауреатів Всесоюзного конкурсу К. Новицького та В. Кушпета, а також Р. Лісничої та В. Ковалець – лауреатів Всесоюзного конкурсу. Ці камерні колективи були створені у класі видатного бандуриста, народного артиста України, професора НМАУ імені П. Чайковського Сергія Баштана (1927–2017). Серед малих ансамблів такого складу заслуженою популярністю користується дуєт «Бандурна розмова» (Львів) у складі заслужених артистів України Тараса Лазуркевича та Олега Созанського. Вони отримали фахову освіту у класі професора Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка В. Герасименка (1927–2015), який відіграв визначальну роль у формуванні бандурної школи на Західній Україні. Презентуючи бандуру як повновартісний європейський інструмент, виконавці стали невтомними пропагандистами української культури не лише в Україні, а й далеко за її межами. Також варто згадати дуєт бандуристок «Елегія струн» (Тернопіль) у складі Юліани Хаварівської та Ірини Кріль, який останнім часом здобув велику прихильність численних шанувальників.

Зазначимо, що саме невеликим за складом (дуєт, тріо, квартет) вокально-інструментальним колективам бандуристів здебільшого притаманні новаторські творчі пошуки, адже у «виконавському мистецтві таких малих ансамблів найпереконливіше виявилися цікаві знахідки, оригінальні ідеї, неповторні індивідуальні інтерпретації виконаної музики» (Лісняк, 2019: 166).

Серед сучасних колективів камерного складу, які на високому фаховому рівні презентують ансамблеве бандурне мистецтво, вирізняється дуєт бандуристок із Дрогобича у складі Наталії Циглик-Чумак та Наталії Гамар. У 2004 році мисткині об'єднали свої творчі зусилля та створили ансамбль із милозвучною назвою «Берегиня».

До створення дуєту «Берегиня» кожна з його учасниць отримала відмінну професійну освіту та пройшла чималий мистецький шлях на ниві

бандурного виконавства, що відіграло важливу роль у створенні та подальшому функціонуванні згаданого ансамблю.

Так, представниця знаного музичного роду Наталія Цигилик-Чумак, отримала початкову музичну освіту в Львівській середній спеціалізованій музичній школі-інтернаті імені С. Крушельницької. Спершу вона навчалась у скрипковому класі, однак, маючи відмінний слух та чудові вокальні дані, вирішила опанувати бандуру під керівництвом народної артистки України, професора Л. Посікіри. Згодом було навчання у Львівській державній музичній академії імені М. Лисенка (клас бандури – професор Л. Посікіра, клас вокалу – професор О. Цигилик) та Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені І. Франка (клас вокалу – доцент І. Кліш), де фахова бандуристка отримала диплом магістра вокалу. Ще будучи студенткою, Наталія активно гастролювала в Україні та за кордоном (Данія, Чехія, Угорщина) як солістка Народної капели бандуристок «Ягілка», яка від 1979 року функціонує при Центрі дитячої та юнацької творчості Залізничного району міста Львова. Варто зауважити, що нині посаду художнього керівника капели обіймає мати бандуристки – Ірена Цигилик.

Здобувши за роки навчання прекрасну школу та чималий виконавський хист, у 2000 році Н. Цигилик-Чумак розпочала педагогічну діяльність у Дрогобицькому державному музичному училищі імені В. Барвінського (нині Дрогобицький музичний коледж імені В. Барвінського), де стала викладачем по класу бандури та вокалу. На сьогоднішній день її гордістю є численні випускники, серед яких лауреати Всеукраїнських конкурсів М. Ляміна, М. Мисько, Н. Ощипко, Х. Бобер, О. Чех, В. Матвейчева. Вчителями мистецьких шкіл Львівщини стали випускниці класу Н. Цигилик-Чумак, а саме: О. Матіїв, Н. Дяченко, О. Сатур та Л. Бонис. Поряд із викладацькою практикою, мисткиня веде активну творчо-виконавську діяльність як сольна виконавиця, солістка-бандуристка, а також у складі народних ансамблів «Галичани», «Українські візерунки», «Джерела Карпат» та згаданого дуету бандуристок «Берегиня». Також Н. Цигилик-Чумак докладає чимало зусиль для поповнення виконавського репертуару бандуристів, створюючи численні аранжування та переклади для інструмента. 2009 року мисткиня у співавторстві з Ю. Чумаком видала навчальний посібник під назвою «Педагогічний репертуар бандуриста-вокаліста «Дзвени, бандуро» (Чумак, Цигилик-Чумак, 2009). Як фахова вокалістка, Н. Цигилик-Чумак є автором кількох

статей у наукових виданнях, які висвітлюють проблемні питання вокальної педагогіки.

Таким же насиченим постає творчий шлях учасниці дуету Наталії Гамар (Монастирської), яка закінчила Бориславську ДМШ (клас бандури – І. Вороняк) та Дрогобицьке державне музичне училище (клас бандури – Н. Сторожук). Продовжила навчання бандуристки, як і її колега, у Львівській державній музичній академії імені М. Лисенка, де спершу вивчала гру на інструменті під керівництвом засновника львівської академічної школи виконавства на бандурі, заслуженого діяча мистецтв України, професора Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка, знаного конструктора бандур – В. Герасименка, а згодом у заслуженого діяча мистецтв, доцента О. Герасименко. Вокальну майстерність Н. Гамар опанувала у класі заслуженої артистки України, доцента Т. Поліщук. Отримавши ґрунтовну освіту, у 1995 році, бандуристка стала викладачем Дрогобицького державного музичного училища імені В. Барвінського. За двадцять п'ять років педагогічної діяльності вона виховала чималу кількість висококваліфікованих музикантів, серед яких лауреати та дипломанти Міжнародних та Всеукраїнських конкурсів і фестивалів (М. Мончук, дует у складі М. Дуфанець (бандура) та А. Дяків (гітара), а також педагоги мистецьких шкіл та творчі працівники народних домів дрогобицького регіону (Т. Канюка, О. Міняйло, О. Когут). Варто зазначити, що М. Тепла, яка є однією з випускниць класу Н. Гамар, нині презентує бандурне мистецтво в Німеччині.

Повертаючись до мистецького функціонування бандуристок у рамках дуету «Берегиня», варто зазначити, що від початку творчо-виконавської діяльності колектив став популярним не лише на Львівщині, а й далеко за її межами.

Постійний художньо-творчий розвиток як основа професійного зростання ансамблю виявився пріоритетним для його учасниць. Отже, Н. Цигилик-Чумак та Н. Гамар вирішили спробувати свої сили в конкурсно-фестивальному русі, що на сучасному етапі став одним із проявів функціонування та пропагування бандурного мистецтва, яке «набуває визнання у світовому музичному просторі, завдяки участі та перемозі провідних колективів України в престижних міжнародних конкурсах та фестивалях» (Слюсаренко, 2012: 151). Так, у 2006 році «Берегиня» стала лауреатом V фестивалю імені Юрія Сінгалевича (Львів), у 2007 році вибороли Гран-прі Всеукраїнського конкурсу виконавців на народних інструментах імені А. Онуфрієнка, що проходив

у Дрогобичі, у 2008 році здобули звання лауреатів VII Міжрегіонального фестивалю-конкурсу «Пісні незабутого краю», який відбувся у місті Городок, що на Львівщині; у 2011 році – лауреати IV Міжнародного конкурсу «Retour mobile» (Дрогобич). Перемоги в конкурсних змаганнях стали не лише підтвердженням високого професіоналізму дуету в творчо-виконавському аспекті, а й дали змогу музикантам продемонструвати свій мистецький потенціал на міжнародному рівні.

У 2007 році дует здійснив запис компакт-диску з однойменною назвою «Берегиня», до якого увійшли твори світової та української класики, а також народні пісні. Окрім презентованих на диску композицій, у репертуарі дуету бандуристок присутні твори зарубіжних класиків (Дж. Верді, А. Вівальді, Ф. Шопена, Ж. Льюїс, Л. Боккеріні, Ж. Бізе, Дж. Карбонеллі, Ж. Оффенбаха) у власних перекладеннях, музика сучасних авторів (В. Івасюка, В. Власова, І. Кушплера, І. Поклада, О. Герасименко, М. Стецюна, І. Соневицького, В. Квасневського) та численні обробки українських народних пісень авторства О. Герасименко, Ю. Чумака, Н. Цигилик-Чумак, Н. Гамар та ін. Зауважимо, що особливою популярністю в шанувальників колективу користуються твори, що мають яскраво окреслену народну основу. У майстерному виконанні бандуристок вони мають здатність торкатися найпотаємніших струн людської душі.

Упродовж усього періоду функціонування, дует «Берегиня» є мистецькою окрасою Дрогобицького музичного коледжу імені В. Барвінського, в якому працюють бандуристки. Практично жоден знаковий для освітнього закладу концертний захід не відбувається без участі «Берегинь», чия плідна творчовиконавська діяльність є яскравим прикладом не лише для студентів, а й для колег-музикантів.

Ансамбль у складі Н. Цигилик-Чумак та Н. Гамар є постійним учасником обласних та загальноміських (Дрогобич, Трускавець, Стебник, Борислав, Моршин, Східниця) заходів. Неодноразово своїм мистецтвом «Берегині» вшановували знакових для українського народу особистостей, а саме Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українку, С. Бандеру та інших, прикрашали своєю участю концертні програми, присвячені відзначенню різноманітних державних свят. Також бандуристки є членкинями Національної спілки кобзарів України та активно беруть участь в її діяльності.

З часу свого заснування, колектив неодноразово брав участь у різноманітних міжнародних фестивалях, які проходили на території

Польщі. Зокрема, мисткині відвідали Фестиваль віднайденної музики (2004, 2006, 2009, 2014, 2018), фестиваль «Musica da Chiesa» (2005), Фестиваль камерної музики (2006), Фестиваль Карпатської музики (2008), фестивалі «Зустріч культур у Щецині» (2010), «Битівська ватра» (2011), «Дні культури Вишеградської» (2012), фестиваль віднайденної музики з циклу «Muzyka na zamku» (2014), фестиваль «Musica sacra» (2016). Бандуристки є частими гостями мистецьких заходів, що проходять за кордоном під назвою «Дні української культури». Дует «Берегиня» мав честь представляти музичне мистецтво нашого народу під час Днів української культури в Польщі (2011), Чехії (2011) та Латвії (2015). Знаковою для бандуристок стала творча співпраця з благодійним фондом «Карітас», у рамках якої вони відвідали німецьке місто Горб ам Неккар (2015), де виступили з концертною програмою на відкритті та освяченні новозбудованого інтегрованого корпусу Католицького шпиталу.

Звичними для мисткинь стали гастрольні поїдки до Польщі, Латвії, Чехії та Німеччини, під час яких вони щоразу невтомно доносять до слухачів глибинну самотність і чаруючу милозвучність прадавнього українського інструменту. Вражаючою є кількість польських міст, які від 2005 року відвідали з концертними виступами «Берегині»: Тарнув, Радимно, Глівіце, Дембно, Велічка, Сосновець, Радомско, Єнджеюв, Ясло, Сковув, Пщина, Кросно, Гіжицько, Битів, Щецин, Єлень Гура, Гурово Ілавецьке, Остшешув, Улюч, Легніца та ін.

Особливою виявилася поїздка колективу влітку 2011 року до міста Битів, в якій поєдналися виконавська творчість та педагогічна діяльність учасниць дуету. Впродовж п'яти днів діти представників української діаспори з польського містечка опановували бандуру під керівництвом Н. Цигилик-Чумак. Результатом майстер-класу став дебютний виступ юних бандуристів із Польщі на одній сцені з артистками з України перед численними поважними слухачами, які зібралися у церкві Святого Георгія в Битові. У цьому ж польському місті у травні 2012 року «Берегині» долучилися до знаменної події – відкриття вулиці імені кардинала Йосипа Сліпого.

У вересні 2013 року дует презентував свою творчість в одному з концертів мистецького циклу під назвою «Perły w Koronie» («Перли в короні»), що проходив у польському місті Остшешув. З інформаційного регіонального тижневика «Czas Ostrzeszowski» можна довідатись про те, наскільки вразив виступ дуету «Берегиня»

польських шанувальників українського мистецтва. Захоплені артистизмом та майстерним виконанням бандуристок відомого твору А. Вівальді «Весна» з циклу «Пори року», слухачі порівняли звучання їх інструментів зі скрипкою, віолончеллю і навіть із фортепіано (Juszczak et al., 2013).

Впродовж 2013–2014 років учасниці дуету двічі відвідали з концертами столицю Латвії місто Ригу. Вони виступали в урочистостях із нагоди святкування Дня незалежності Латвії. За участь у святковій академії, присвяченій відзначенню 200-х роковин від дня народження Т. Шевченка та за вагомий особистий внесок у збереженні української культури та розвитку української діаспори в Латвії, бандуристки були нагороджені Почесною грамотою Об'єднання українських товариств Латвії.

Маючи чітку громадянсько-патріотичну позицію, Н. Цигилик-Чумак та Н. Гамар повсякчас спрямовують свою педагогічну та мистецьку діяльність на формування та утвердження національної свідомості підрастаючого покоління. 2017 року бандуристки двічі відвідали схід України, де з допомогою мистецтва бандури як оригінального та неповторного надбання українського народу дарували слухачам неперевершену атмосферу українства. У січні, в межах суспільної діяльності ГО «Дрогобич SOS – допомога армії» побували в Авдіївці, де поряд з іншими митцями Дрогобиччини взяли участь у концертних програмах, які були організовані для українських захисників, а вже у грудні в рамках програми Львівської обласної ради «Український Донбас» вони відвідали Северодонецьк і Рубіжне.

Дует «Берегиня» вражає слухачів майстерним поєднанням голосів. Міцне ліричне сопрано Н. Цигилик-Чумак та оксамитовий альт Н. Гамар в ансамблевому звучанні бандуристок виявляють дивовижну спорідненість та гармонійність. Однією з особливостей виконавської діяльності колективу є технічна довершеність виконавиць у поєднанні інструментального звучання львівської та чернігівської бандур. Яскравий і сріблястий тембр «Львів'янки» (Н. Цигилик-Чумак) та об'ємний і глибокий голос концертного інструмента, виготовленого на Чернігівській фабриці музичних інструментів (Н. Гамар), створюють багату звукову та темброву палітру, яка проявляється в особливому та непідробному відтворенні дуєтом інструментального супроводу виконуваних композицій. Відчутною є зіграність та досконале почуття ансамблю, які допомагають бандуристкам не лише вміло інтерпретувати та відтворювати найтонші нюанси характеру та стилю музики,

а й виразно демонструвати драматургічну канву вокально-інструментальних творів.

У контексті висвітлення творчо-виконавської діяльності ансамблю, варто згадати й ошатні українські строї, в яких учасниці колективу презентують своє мистецтво численній українській та зарубіжній публіці. Майстерно підібрані оригінальні концертні костюми «Берегинь» довершують їх сценічний образ та акцентують на творчій індивідуальності та самобутності колективу. Хочеться зазначити, що зрідка бандуристки обирають більш демократичний та сучасний стиль концертного одягу, а саме: вдало поєднують традиційну для українського народу вишиванку з джинсами. Часто метою такого поєднання є бажання виконавиць ще й з допомогою візуального сприйняття залучити до шанувальників бандурного мистецтва якомога більшу кількість молодіжної аудиторії.

Сьогодні спонукає сучасних бандуристів вирішувати завдання, які полягають не лише у відродженні, збереженні та примноженні народних мистецьких традицій, а й у віднайденні нових форм презентації мистецтва, яке вони намагаються донести до широкого кола слухачів. «Новаторські пошуки у виконавстві бандуристів зосереджені на розширенні інструментальних ансамблевих форм (синтезуванню звучання бандури з тембрами інших, в т. ч. неспоріднених та екзотичних інструментів)» (Дутчак, 2017: 10). На сучасному етапі традиційне звучання інструмента, ансамблів малих форм та капел бандуристів часто можна почути в поєднанні з фортепіано, флейтою, скрипкою, сопілкою, цимбалами та багатьма іншими інструментами. Не став винятком і дует «Берегиня». Доволі часто виконавиці майстерно суміщають звучання своїх бандур із сопілкою та наєм, у виконанні заслуженого артиста естрадного мистецтва України Василя Гамара, а також виконують твори в супроводі баяна лауреата численних Міжнародних та Всеукраїнських конкурсів Юрія Чумака. Епізодичне залучення згаданих музичних інструментів не тільки збагачує звукову образно-художню палітру творів, а й привносить у виконавську творчість ансамблю нові колористично-тембральні барви, допомагає виконавцям майстерно втілювати в життя оригінальні авторські ідеї.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що сучасне ансамблеве виконавство на бандурі важко уявити без ансамблів малих (камерних) форм, які стали його невід'ємною складовою частиною. Репрезентована різноманітною за стилями і жанрами музикою як минулих епох, так і композиторів сьогодення, оригінальна

творчо-виконавська діяльність дуету бандуристок «Берегиня» є вагомим внеском у справу утвердження та популяризації ансамблевого виду виконавства на бандурі як в Україні, так і за її межами.

Чималі мистецькі здобутки та плідна педагогічна діяльність учасниць колективу є запорукою безперервності творчого процесу, що спрямований на виховання молодих талановитих музикантів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобечко О. Жіночий квартет зі Львова (з нагоди десятиріччя творчої діяльності). *Музикознавчі студії інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*: Збірник наукових праць. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. Вип. 8. С. 25–37.
2. Дутчак В. Г. Основні тенденції в сучасному бандурному виконавстві України та української діаспори. *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність* : збірник наук. пр. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв; редактор-упорядник Л. І. Горіна. Рівне : Волин. береги, 2017. С. 5–13.
3. Лісняк І. Академічне бандурне мистецтво України кінця ХХ – початку ХХІ століття / голов. ред. Г. Скрипник. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2019. 254 с.
4. Мандзюк Л. Інтелектуально творчий аспект предмета «Ансамбль в класі бандури». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії імені Петра Чайковського*. Серія: Мистецтвознавство. 2006. № 1(16). С. 80–84.
5. Пасічняк Л. Академічне народно-інструментальне ансамблеве мистецтво України ХХ ст.: історико-виконавський аспект : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Львів, 2007. 16 с.
6. Слюсаренко Т. О. Ансамблеве бандурне виконавство Західної України другої половини ХХ – поч. ХХІ століття: особливості буття та розмаїття форм. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2012. № 14 (Мистецтвознавство). С. 147–151.
7. Файнштейн Л. Ой гей, та й хто горя не знає. *Бандуристе, орле сизий : віночок спогадів про Володимира Кабачка* / упоряд. С. Баштан, Л. Івахненко. Київ : Музична Україна, 1995. С. 68–72.
8. Чумак Ю., Цигилик-Чумак Н. Педагогічний репертуар бандуриста-вокаліста «Дзвени, бандуро» : Навчальний посібник / Редактор-упорядник А. Душний. Дрогобич : Посвіт, 2009. 48 с.
9. Juszczak K. Banduristki z Drohobycza w ostrzeszowskim klasztorze. *Czas Ostrzeszowski*. 2013. № 41 (967).

REFERENCES

1. Bobechko O. Zhinochyi kvartet zi Lvova (z nahody desyatyrichchia tvorchoi diialnosti). [Women's Quartet from Lviv (on the occasion of a decade of creative activity)]. *Musicological studies of the Institute of Arts of the Volyn National University named after Lesya Ukrainka and the National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky: Collection of scientific works*. Lutsk : Wolin. nat. Univ. Lesya Ukrainka, 2011. Vol. 8, pp. 25–37. [in Ukrainian].
2. Dutchak V. H. Osnovni tendentsii v suchasnomu bandurnomu vykonavstvi Ukrainy ta ukraïnskoi diaspory [The main trends in modern bandura performance of Ukraine and the Ukrainian diaspora]. *Actual problems of folk-instrumental performance in Ukraine: history and modernity*: coll. Science. etc. / Rivne. state humanities. Univ., Inst. of Arts. Editor-compiler L. I. Gorina. Rivne : Volyn. oberehy, 2017. Pp. 5–13. [in Ukrainian].
3. Lisniak I. Akademichne bandurne mystetstvo Ukrainy kintsia XX – pochatku XXI stolittia [Academic bandura art of Ukraine of the end of the XX – the beginning of the XXI century]. [heads. ed. G. Skripnik]. Kiev : IMFЕ them. M. T. Rylsky National Academy of Sciences of Ukraine, 2019. 254 p. [in Ukrainian].
4. Mandziuk L. Intelktualno tvorchyi aspekt predmeta “Ansambli v klasi bandury”. [Intellectually creative aspect of the subject “Ensemble in the bandura class”]. *Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk and National Music Academy named after Peter Tchaikovsky*. Series: Art History. Nr. 1(16). 2006. pp. 80–84 [in Ukrainian].
5. Pasichniak L. Akademichne narodno-instrumentalne ansambleve mystetstvo Ukrainy XX st.: istoryko-vykonavskyi aspekt [Academic folk-instrumental ensemble art of Ukraine of the XX century: historical-performing aspect] : author's ref. dis. ... Cand. art history : 17.00.03. Lviv, 2007. 16 p. [in Ukrainian].
6. Sliusarenko T. O. Ansambleve bandurne vykonavstvo Zakhidnoi Ukrainy druhoi polovyny XX – poch. XXI stolittia: osoblyvosti buttia ta rozmaïttia form [Ensemble bandura performance of Western Ukraine of the second half of the XX – the beginning. XXI century: features of existence and variety of forms]. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts*. 2012. (Art History: No. 14). Pp. 147–151. [in Ukrainian].
7. Fainshtein L. Oi hei, ta y khto horia ne znaie. [Oh gay, and who does not know grief] *Bandura player, blue eagle a wreath of memories of Volodymyr Kabachko* / order. : S. Bashtan, L. Ivakhnenko. Kiev : Muzychna Ukraina, 1995. 68–72 pp. [in Ukrainian].
8. Chumak Yu., Tsyhylyk-Chumak N. Pedahohichnyi repertuar bandurysta-vokalista “Dzveny, banduro” [Pedagogical repertoire of bandura player-vocalist “Bells, banduro”] : Tutorial / Editor-compiler A. Dushny. Drohobych : Posvit, 2009. 48 p. [in Ukrainian].
9. Juszczak K. Banduristki z Drohobycza w ostrzeszowskim klasztorze [Bandurists from Drohobycz at the monastery in Ostrzeszów]. *Ostrzeszowski time*. 2013. Nr. 41 (967) [in Polish].